

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 108/04-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. novembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Juraja Horvátha a Jána Auxta prerokoval prijatú sťažnosť M. M., bytom K., zastúpeného advokátkou JUDr. H. K., K., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1162/00 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. M. na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1162/00 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1162/00 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. M. M. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 Sk (slovom desaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II je povinný uhradiť M. M. trovy právneho zastúpenia v sume 9 342 Sk (slovom deväťtisíc tristoštyridsaťdva slovenských korún) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. H. K., K., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 108/04-10 zo 7. apríla 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť M. M. (ďalej len „sťažovateľ“) doručенú ústavnému súdu 18. marca 2004, ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1162/00.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 920/04 doručeným ústavnému súdu 9. júna 2004, v ktorom sa okrem iného uvádza: „(...) je možné pripustiť, že v konaní vznikol prietah v období od 19. 2. 2002 do 3. 11. 2003. Zároveň však poukazujem na skutočnosti, ktoré na dĺžku predmetného konania mali vplyv. Jedná sa o skutkovú náročnosť sporu, na ktorú poukazuje i sám žalobca, keď už v samotnej žalobe navrhuje vo veci nariadiť znalecké dokazovanie. (...) Ďalším faktom, ktorý má na dĺžku konania vplyv, je nezaplatenie súdneho poplatku s podaním žaloby a uplatnenie zmeny návrhu, ktorá vyvolala potrebu výzvy žalobcu na zaplatenie doplatku k súdnemu poplatku. (...) Záverom svojho vyjadrenia poukazujem

opätovne na enormnú zaťaženosť i vo veci konajúceho sudcu, v súdnom oddelení ktorého je v súčasnosti už 894 nevybavených vecí.“

Podaním doručeným ústavnému súdu 24. júna 2004 sa sťažovateľ vyjadril k stanovisku predsedu okresného súdu takto: *„(...) s argumentáciou uvedenou v predmetnom vyjadrení nesúhlasím mám za to, že ja som svojim správaním v žiadnom prípade nespôsobil prietahy v konaní, všetky potrebné doklady som v konaní predložil, ako aj som sa k ním náležite vyjadril. Nie je pravdou, že som sa nedostavil k znalcovi na jeho predvolanie, pretože žiadne predvolanie mi nebolo doručené.“*

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti, jej príloh a zo súdneho spisu okresného súdu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Od podania žaloby o zaplatenie sumy 225 000 Sk s prísl. spolu s návrhom na vydanie platobného rozkazu (25. október 2000) do nariadenia prvého pojednávania (28. február 2001) okresný súd 23. novembra 2000 vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku, ktorý tento zaplatil 12. decembra 2000. Dňa 20. marca 2001 okresný súd na pojednávaní pripustil zmenu žaloby a 2. apríla 2001 vyzval sťažovateľa na doplatenie súdneho poplatku, ktorý sťažovateľ uhradil 27. apríla 2001.

Dňa 3. júla 2001 okresný súd nariadil pojednávanie na 6. september 2001, ktoré odročil na neurčito z dôvodu ospravedlnenej neprítomnosti žalovaných.

Sťažovateľ požiadal 14. novembra 2001 okresný súd o nariadenie pojednávania.

Ďalšie pojednávanie nariadil okresný súd 28. januára 2002 na 19. február 2002, na ktorom okresný súd vypočul účastníkov konania a pojednávanie odročil na neurčito za účelom vykonania znaleckého dokazovania.

Podaniami z 24. mája 2002, 21. augusta 2002, 10. marca 2003, 3. júna 2003, 10. júla 2003 a 28. októbra 2003 sťažovateľ žiadal okresný súd o nariadenie pojednávania.

Dňa 3. novembra 2003 okresný súd uznesením ustanovil znalca, ktorý 18. novembra 2003 oznámil okresnému súdu, že nemá odbornú spôsobilosť na splnenie úloh stanovených okresným súdom, na základe čoho 8. marca 2004 okresný súd uznesením ustanovil nového znalca.

Dňa 3. marca 2004 bola predsedovi okresného súdu doručená sťažnosť sťažovateľa na priet'ahy v konaní a sťažovateľ zároveň požiadal okresný súd o nariadenie pojednávania.

Ústavný súd zistil, že 10. mája 2004 okresný súd vyzval sťažovateľa na predloženie dokumentácie potrebnej pre znalecké dokazovanie, ktorý 9. júna 2004 okresnému súdu doručil podanie, z ktorého vyplýva, že „*súpis iných prác neexistuje, boli vykonané tie práce, ktoré sú v odbornom posudku Ing. D. S.*“. Okresný súd uznesením z 11. júna 2004 uložil sťažovateľovi poriadkovú pokutu podľa § 53 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“). Proti uzneseniu podal sťažovateľ 21. júna 2004 odvolanie. Dňa 30. augusta 2004 Krajský súd v Košiciach uznesením sp. zn. 14 Co 199/04 (okresnému súdu doručené 14. októbra 2004) zrušil sťažovateľom napadnuté uznesenie okresného súdu.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Článok 48 ods. 2 ústavy ustanovuje právo na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov. Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním vecí na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej

neistoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet a právoplatne nerozhodli (IV. ÚS 232/03).

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu sa posudzovanie otázky, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, posudzuje vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci (1), správanie účastníka konania (2) a postup, akým v konaní postupoval súd (3).

1) Súdne konanie vedené na okresnom súde pod sp. zn. 19 C 1162/00 ústavný súd považuje za konanie, ktoré je po stránke právnej pomerne jednoduchým konaním. Predmetom konania je rozhodovanie o nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia. Konanie však vykazuje znaky faktickej zložitosti vyplývajúcej z potreby vykonania znaleckého dokazovania.

V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že ani zložitosť sporu nezbavuje sudcu ústavnej zodpovednosti za prietahy v konaní zapríčinené nesprávnou organizáciou práce alebo inými nedostatkami v činnosti súdu vrátane jeho nečinnosti (mutatis mutandis I. ÚS 47/96, IV. ÚS 221/04). Ústavný súd po preskúmaní priebehu posudzovaného konania dospel k záveru, že jeho dĺžka, ako aj stav, v akom sa vec v čase podania sťažnosti nachádzala, nie sú zapríčinené osobitnou právnou alebo faktickou zložitou veci, ale inými skutočnosťami, ktoré sa týkajú samotného postupu okresného súdu.

2) Pri posudzovaní správania sťažovateľa ako účastníka konania ústavný súd zistil skutočnosti (nezaplatenie súdneho poplatku pri podaní návrhu, resp. pri rozšírení návrhu na pojednávaní konanom 20. marca 2001), z ktorých je možné vyvodiť, že sťažovateľ svojím správaním čiastočne prispel k neprimeranej dĺžke konania. Sťažovateľ urgoval konanie vo veci (24. máj 2002, 21. august 2002, 10. marec 2003, 3. jún 2003, 10. júl 2003, 28. október

2003) a sťažnosťou (3. marec 2004) podanou orgánu štátnej správy súdu sa domáhal urýchlenia konania.

3) Pokiaľ ide o postup okresného súdu, ústavný súd zistil obdobia nečinnosti, ktoré mali vplyv na doterajšiu dĺžku konania a ktoré je potrebné považovať za zbytočné prietahy podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ide najmä o obdobia:

- od 6. septembra 2001 (pojednávanie odročené na neurčito) do 28. januára 2002 (nariadenie pojednávania na 19. február 2002), t. j. viac ako 4 mesiace;
- od 19. februára 2002 (pojednávanie odročené na neurčito za účelom vykonania znaleckého dokazovania) do 3. novembra 2003 (prijatie uznesenia o ustanovení znalca), t. j. viac ako 20 mesiacov;
- 18. novembra 2003 (oznámenie znalca, že nemá odbornú spôsobilosť na úkony nariadené okresným súdom) do 8. marca 2004 (ustanovenie nového znalca okresným súdom), t. j. viac ako 3 mesiace.

Okresný súd vo vyjadrení k sťažnosti sp. zn. Spr. 920/04 doručenom ústavnému súdu 9. júna 2004 pri posudzovaní otázky neprimeranej dĺžky konania, prípadne zbytočných prietahov poukázal *„na enormnú zaťaženosť i vo veci konajúceho sudcu, v súdnom oddelení ktorého je v súčasnosti už 894 nevybavených vecí“*.

Ústavný súd v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) konštatoval, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbavuje súd zodpovednosti za prietahy v konaní (m. m. II. ÚS 40/97).

Ústavný súd, vychádzajúc z analyzovaného postupu podľa uvedených troch kritérií, dospel k záveru, že okresný súd v doterajšom konaní porušil označené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

IV.

Podľa názoru ústavného súdu je významnou súčasťou zadost'učinenia s'ťažovateľa už samotné deklarovanie porušenia v s'ťažnosti ním označeného základného práva.

Ústavný súd napriek tomu, že s'ťažovateľ v s'ťažnosti nežiadal ústavný súd o to, aby okresnému súdu prikázal vo veci ďalej konať, podľa § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných priet'ahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

S'ťažovateľ vo svojej s'ťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 250 000 Sk, ktoré zdôvodnil zvyšujúcou sa neistotou a zmenšením pravdepodobnosti, že „jeho nárok v budúcnosti bude uspokojený“.

Ústavný súd priznal s'ťažovateľovi podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde primerané finančné zadost'učinenie aj s prihliadnutím na správanie s'ťažovateľa vo výške 10 000 Sk. Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Vzhľadom na celkovú dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1162/00, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, najmä povahu veci a celkovú dĺžku priet'ahov spôsobených nečinnosťou alebo neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou okresného súdu, ústavný súd považoval priznanie sumy 10 000 Sk za primerané finančné zadost'učinenie.

Ústavný súd taktiež rozhodol o úhrade trov konania s'ťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. H. K. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a vypracovanie

sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2003, ktorá bola 13 602 Sk. Úhrada bola priznaná v celkovej výške 9 342 Sk za 2 úkony po 4 535 Sk a 2 x 136 Sk režijný paušál (§ 19 vyhlášky). Úhradu trov konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2004